

कक्षा नवमीं

संस्कृतपाठ्यक्रम (2022–2023)

	‘क’ खण्डः अपठित-अवबोधनम्	12 अंक
1	एकः अपठितः गद्यांशः : 40–50 शब्दपरिमितः गद्यांशः, सरलकथा वर्णनं वा ➤ एकपदेन, पूर्णवाक्येन प्रश्नोत्तरम् तथा भाषिक कार्यम् (2+1+2) ➤ भाषिक कार्याय तत्पानि-वाक्ये कर्तु-क्रिया पदचयनम्, विशेषण-विशेष्य चयनम्, पर्याय-विलोमपद चयनम्, सर्वनामस्थाने संज्ञाप्रयोगः ।	05 अंक
2	एकः अपठितः गद्यांशः 80–100 शब्दपरिमितः गद्यांशः, सरलकथा वर्णनं वा ➤ एकपदेन, पूर्णवाक्येन च प्रश्नोत्तरम् (2+1) ➤ गद्यांशस्य तृतीयांश सारम् (2) ➤ शीर्षक लेखनम् (1) ➤ भाषिक कार्यम् (1)	07 अंक
	‘ख’ खण्डः रचनात्मकं कार्यम्	10 अंक
3	संकेताधारित-अनौपचारिक-पत्रलेखनम्/औपचारिकम् वा ($\frac{1}{2} \times 10$) सम्भावितविषयाः—(मूञ्जुषातः पदानिचित्वा रिक्तस्थानि पूरयन्ते) औपचारिकम्—अवकाशार्थम्, विद्यालये—प्रवेशार्थम्, शुल्क—निरस्तकरणार्थम्, निःशुल्कता प्राप्तपर्थम्, रूग्णावकाशार्थम् इत्यादयः । अनौपचारिकम्—वर्धनपत्रम्, निमन्त्रणपत्रम्, परिणाम सूचना पत्रम् इत्यादयः	05 अंक
4	अनुच्छेदलेखनम्/निबन्धलेखनम् (1X5)	05 अंक
	‘ग’ खण्डः अनुप्रयुक्त-व्याकरणम्	28 अंक
5	सन्धिकार्यम् ➤ स्वरसन्धि-दीर्घ, गुण, वृद्धि, यण, अयादि ➤ व्यंजन सन्धि-जश्त्व, श्चुत्व, मोऽनुस्वारः, वर्गीय प्रथमाक्षराणां तृतीय वर्णे, प्रथम वर्णस्य पंचमवर्णे परिवर्तनम् । ➤ विसर्ग सन्धि-उत्वम्, रत्वम्	06 अंक
6	उच्चारण स्थानानि— संस्कृतः वर्णानां उच्चारण स्थानानि	05 अंक
7	प्रत्ययाः— तुमुन्, क्त्वा, ल्यप्, क्त, क्तवतु, शत्	05 अंक
8	शब्दरूपाणि— अकारान्त पुल्लिङ्गशब्दाः — बालकवत् इकारान्त पुल्लिङ्गशब्दाः — कविवत् उकारान्त पुल्लिङ्गशब्दाः — साधुवत् ऋकारान्त पुल्लिङ्गशब्दाः — पितृवत्— आकारान्त स्त्रीलिङ्गशब्दाः — बालिकावत् हलन्ताः — राजन्वत् सर्वनामशब्दाः — अस्मद् . युष्मद् . तत् ।	06 अंक
9	धातुरूपाणि — पठ्, गम्, वद्, भू, क्रीड्, दृश्, पा, स्था, कृ, दा, सेव् (पंच लकारेषु)	06 अंक

	घ' खण्डः पठित-अवबोधनम्	30 अंक
10	(अ) प्रदत्त द्वयोः गद्यांशयोः एकस्य हिन्दी भाषायां अनुवादः	05 अंक
10	(आ) पद्यांशयोः एकस्य पद्यांशस्य हिन्दी भाषायां अनुवादः	05 अंक
11	(अ) पठित-गद्यांशम् अधिकृत्य अवबोधन-कार्यम् एकपदेन, पूर्णवाक्येन प्रश्नोत्तरम्, भाषिक कार्यम् च (2+1+2)	05 अंक
11	(आ) पठित- पद्यांशम् अधिकृत्य अवबोधन-कार्यम् एकपदेन, पूर्णवाक्येन प्रश्नोत्तरम्, भाषिक कार्यम् च (2+1+2)	05 अंक
11	(अ)(आ) भाषिक कार्यम्- वाक्ये कर्तृ-क्रिया पद चयनम्, विशेषण विशेष्य चयनम्, पर्याय, विलोमपद चयनम्।	
12	प्रश्न निर्माणम्- (पाठ्य-पुस्तकात् अभ्यास कार्यतः) वाक्येषु रेखाङ्कितपदानि अधिकृत्य उचित प्रश्ननिर्माणम्	04 अंक
13	(क) (ख) (2x3) (ग) शेमुषी पुस्तकस्य अभ्यासमधिकृत्य- पर्यायपदानां-मेलनम्, समानार्थकपदानां-मेलनम्, प्रकृति-प्रत्यय विभागम्। विशेषण- विशेष्य योजनम्, विलोम पदानां-मेलनम्,भिन्न-प्रकृति-पद चयनम्, पदरचनां कुरुत, उपरोक्त विषयेषु परीक्षा-पत्र निर्माता किमपि विषयमधिकृत्य प्रश्न प्रक्ष्यति। (त्रयः प्रश्नाः)	06 अंक
निर्धारित-पाठ्यपुस्तकानि-		
1.	'शेमुषी' प्रथमो भागः- सचिव, हिमाचल प्रदेश स्कूल शिक्षा बोर्ड धर्मशाला द्वारा प्रकाशित।	
2.	'अभ्यासवान भव'-प्रथमो भागः-	

कक्षा नवमी
संस्कृत

अंक 80

अस्मिन् प्रश्न पत्रे चत्वारः खण्डाः भविष्यन्ति—

'क' खण्डः अपठित— अवबोधनम्	-----	12 अंक
'ख' खण्डः रचनात्मक—कार्यम्	-----	10 अंक
'ग' खण्डः अनुप्रयुक्त— व्याकरणम्	-----	28 अंक
'घ' खण्डः पठित—अवबोधनम्	-----	30 अंक

क्र०सं०	विषयाः	प्रश्न प्रकाराः	मूल्यभारः
		'क' खण्डः (अपठित— अवबोधनम्)	पूर्णांकाः = 12 अंक
प्र०1	40—50 शब्दपरिमितः एक अपठितः सरल— गद्यांशः	एकपदेन प्रश्नोत्तरम्—द्वयम् पूर्ण वाक्येन प्रश्नोत्तरम्—एकम् भाषिक—कार्यम् (बहुविकल्पात्मकाः—द्वयम्)	1x2=2 1x1=1 1x2=2 (5 अंक)
प्र०2	80—100 शब्द—परिमितः एकः अपठितः सरल—गद्यांशः	एकपदेन—प्रश्नोत्तरम्—द्वयम् पूर्णवाक्येन—प्रश्नोत्तरम्—एकम् गद्यांशस्य तृतीयांशतुल्यं—सारम्—एकम् गद्यांशस्य उचितं शीर्षकम्(बहुविकल्पात्मकाः) भाषिक कार्यम्—एकम् (बहुविकल्पात्मकाः)	1x2=2 1x1=1 2x1=2 1x1=1 1x1=1 (7 अंक)
		'ख' खण्डः (रचनात्मक—कार्यम्)	पूर्णांकाः = 10 अंक
प्र०3	सङ्केताधारित—अनौपचारिक— पत्रम्	मञ्जूषातः पदानि चित्वा प्रार्थना—पत्रे रिक्त स्थानानि पूरयन्तु।	$\frac{1}{2} \times 10 = 5$
प्र०4	अनुच्छेद—लेखनम्	निबन्ध—लेखनम् (पञ्च—पंक्त्याः)	1x5= 5
		'ग' खण्डः (अनुप्रयुक्त—व्याकरणम्)	पूर्णांकाः = 28 अंक
प्र०5	सन्धिः	लघूत्तरात्मकाः प्रश्नाः	1x6= 6
प्र०6	उच्चारण—स्थान	लघूत्तरात्मकाः प्रश्नाः	1x5= 5
प्र०7	प्रत्ययाः	लघूत्तरात्मकाः प्रश्नाः	1x5= 5
प्र०8	शब्दरूपाणि	बहुविकल्पात्मकाः प्रश्नाः	1x6= 6
प्र०9	धातुरूपाणि	बहुविकल्पात्मकाः प्रश्नाः	1x6= 6
		'घ' खण्डः पठित—अवबोधनम्(शेमुषी—प्रथमो भागः आधारीकृत्य)	पूर्णांकाः = 30 अंक
प्र०10 (अ)	गद्यांशस्य—हिन्दी अनुवादः	गद्यांशस्य हिन्दी भाषायां अनुवाद—एकस्य	1x5= 5
प्र०10(आ)	पद्यांशस्य हिन्दी अनुवादः	पद्यांशस्य हिन्दी भाषायां अनुवाद—एकस्य	1x5= 5
प्र०11(अ)	पठित—गद्यांशम् अधिकृत्य अवबोधन—कार्यम्	एकपदेन—प्रश्नोत्तरम्—द्वयम् पूर्णवाक्येन—प्रश्नोत्तरम्—एकम् भाषिक कार्यम्—द्वयम्	1x2=2 1x1=1 1x2=2 (5 अंक)
प्र०11(आ)	पठित—पद्यांशम् अधिकृत्य अवबोधन—कार्यम्	एकपदेन—उत्तरम्—द्वयम् पूर्णवाक्येन—प्रश्नोत्तरम्—एकम् भाषिक कार्यम्—द्वयम्	1x2=2 1x1=1 1x2=2 (5 अंक)
प्र०12	प्रश्ननिर्माणम्	पूर्णवाक्यात्मकाः (चत्वारः प्रश्नाः)	1x4=4
प्र०13(क) प्र०13(ख) प्र०13(ग)	पर्यायपदानां—मेलनम्, समानार्थकपदानां—मेलनम्, प्रकृति—प्रत्यय विभागम्, विशेषण—विशेष्य योजनम्, विलोम पदानां—मेलनम्, भिन्न प्रकृति पद—चयनम् इत्यादि विषयेषु। (त्रयः प्रश्नाः)	लघूत्तरात्मकाः (त्रयः प्रश्नाः)	2x3=6